

EVJATAN: Što je politologija?

KURSAR: Po meni je politologija, politička znanost tzv. društvena znanost koja proučava vrijednosti, subjekte, procese i institucije kojima se ustanovljava teoretski harmonično, a zapravo konfliktno i moguće izrabljivačko zajedništvo unutar zasebne teritorijalne cjeline (države) ili među njima.

EVJATAN: Koji su bili Vaši temeljni motivi za pisanje članka *Objavljenog u knjizi „Izlazak iz množine“*?

KURSAR: Članak sam napisao kako bih naglasio da historiografija discipline treba biti legitimno područje istraživanja hrvatske političke znanosti, a ne tek njena sporadična odnosno objemničarska „grana“. Pored toga, nastojao sam potaknuti raspravu o stanju i smjerovima razvoja politologije u Hrvatskoj početkom 21. stoljeća.

EVJATAN: Zašto jedina u odnosu na množinu ili obrnuto?

KURSAR: Rasprava o tzv. jedini odnosno množini uznemirila je duhove na FPZG-u pa čak i šire. Njene odjeke nalazimo i u tzv. regiji. Što reći danas, dvije godine nakon što se pojavila knjiga „Izlazak iz množine“? Dio fakultetske javnosti stoji i dalje na stajalištu da je ta rasprava nepotrebna. Samu riječ rasprava treba doduše uzeti uvjetno jer dijalog među suprotstavljenim stranama jedva da se uspostavo. O intelektualnim do- sezima ove turbulencije vjerojatno će bolje moći suditi budući istraživači

1 Dr. sc. Tonči Kursar je docent na Fakultetu političkih znanosti u Zagrebu na kojem predaje kolegije: Uvod u političku znanost- pojmovi i Uvod u političku znanost- pristupi na preddiplomskom te Moderne teorije demokracije na diplomskom studiju.

2 Boris Babić, Ana Laća i Katarina Muše su studenti preddiplomskog studija politologije na Fakultetu političkih znanosti u Zagrebu.

povijesti hrvatske političke znanosti. Sve u svemu, nije se dogodilo ništa što odudara od onog što se već događalo na FPZG-u. Doduše davno. Tzv. jedinaši su se, u širem smislu, naslonili na profesore Nerkeza Smailagića i Ivana Babića koji su nakon 1971. izbrisani, posebice Babić. Njima se suprotstavila tada dominantna struja koja je uglavnom osporavala samu mogućnost političke znanosti. Smailagić i Babić su, premda i sami obrazovani izvan političke znanosti, nastupali kao politolozi po uvjerenju, tvrdeći da politička znanost ima pravo postojati jer posjeduje vlastitu logiku i područje istraživanja. I FPZG kao svoju instituciju. Današnji „jedinaši“, jedna raznorodna skupina istraživača, ne traži ništa više od toga. „Jednina“ je prije svega stanje stvari, odnosno činjenica da većinu nastavnika sada, a ubuduće će to izgleda biti još izraženije, čine izučeni politolozi. Druge discipline su postale ono što je Smailagić govorio, „ambijentirajuće“. Na to je utjecala i tzv. Bolonija koja je definirala temeljne predmete svake discipline, pa tako i političke znanosti. Treba reći i da je FPZG već dvadeset godina uglavnom nezanimljiv mogućim primovima iz discipline kao što su filozofija, povijest, ekonomija i pravo. Mislim da ovo stanje otvara nova pitanja koja se puno više odnose na FPZG kao instituciju, nego na samu političku znanost. Kako se politička znanost izgleda stabilizirala, FPZG sve više potrebuje reformu i to u pravcu proširenja diplomanske ponude. Tu bi trebalo koristiti intelektualni potencijal političke znanosti, a u perspektivi i novinarstva. Sve je jasnije da se postojeća konstrukcija ne može dugoročno održavati samo na dva temeljna studija.

LEVIJATAN: *Možemo li govoriti o dominantnoj struji na svjetskoj razini i postoji li uopće slična rasprava?*

KURSAR: U današnjoj političkoj znanosti prevladava tzv. jednina koja se temelji na doktrini metodološkog pluralizma koji je dovoljno širok da prihvati čak i teorijske postupke od kojih su neki povezivi s prijašnjom „množinom“. Slična rasprava postoji u svjetskoj znanstvenoj periodici još od šezdesetih godina, a njoj su sudjelovala imena kao što su David Easton, William Riker i drugi.

LEVIJATAN: *Postoji li još utjecaj marksizma na današnju hrvatsku politologiju i, ako postoji, kakav je taj utjecaj?*

KURSAR: Marksizam i FPZG „posvađani“ su zadnjih dvadeset godina. Tu i tamo se u ponekom seminaru stidljivo zna pojaviti neki Marxov tekst. Možda je i gore to što smo u onom što se danas nejasno naziva postmarksizam, postmoderni marksizam ili poststrukturalizam zapravo

zapuštena institucija. Svakako je zanimljivo pitanje zašto se to dogodilo. Po mom sudu, odgovor bi mogao pokazati da je FPZG kao institucija koja primarno istražuje ustrojstvo aktualnog poretk pa je još početkom 90-tih godina jednostavno „zaboravila“ na marksizam koji je bio teorija prethodnog (komunističkog) poretk. Dakle, FPZG se primarno bavi poretkom koji je posljednjih desetljeća bio manje ili više inspiriran liberalnom političkom teorijom. Time je ta politička teorija zadobila hegemoniju što je odredilo sudbinu drugih teorija na FPZG-u.

LEVIJATAN: *Što mislite o kadrovskoj politici FPZG-a? Mislite li da bi svi predavači trebali biti s naše institucije ili bi za neke kolegije bilo dobro „dovesti“ npr. sociologe, ekonomiste i sl.?*

KURSAR: Na vašem bi se tragu moglo postaviti i obrnuto, doduše sindikalno, pitanje: trebaju li druge društveno-humanističke znanstvene institucije zaposliti i pokojeg politologa? Po mom sudu, o dovodenju sociologa i ekonomista za tzv. sociološke i ekonomske predmete moglo se eventualno sustavno razmišljati prije dvadeset pa i više godina dok je FPZG izgledao kao društveno-humanistički fakultet. Danas u uvjetima tzv. Bolonije, koja polazi od „integriranog sveučilišta“, a ne fakulteta kao autonomnih i samodovoljnih subjekata, studenti takve predmete trebaju upisivati na matičnim fakultetima tih disciplina. Doduše, naši fakulteti još ne funkcioniraju na takav način i pitanje je kad će. Ipak, teško je, s obzirom na spomenute institucionalne promjene, povjerovati da bi država bila spremna još desetljećima financirati osnovne sociološke ili ekonomijske predmete na FPZG-u. A kad je posrijedi sama politologija, u njejoj su tzv. europskoj osnovi predmeti kao što su politička sociologija i politička ekonomija, ali i njih danas predaju izučeni politolozi. Doduše nadaje se pitanje trebaju li ih predavati i izučeni sociolozi ili ekonomisti? Mislim da tu ne bi trebali sektišiti, ako se mogu pronaći istraživači iz tih disciplina koji donose ugledu FPZG-a. Međutim, posljednjih su desetljeća takvi pokušaji uglavnom izjavili.

LEVIJATAN: *Kakav je, po Vašem mišljenju, izvedbeni program studija politologije?*

KURSAR: Mislim da je tzv. Bolonija proces u kojem se pomda kolegija treba još puno više mijenjati. Ono što se o tzv. Boloniji može reći jest da treba biti strpljiv. Znam da studente to ne zanima jer odmah žele najbolje, ali to ne ide preko noći. Kako upravo započinje zadnja godina njenog prvog petogodišnjeg ciklusa, treba reći da su ovogodišnji brucosi u

boljoj situaciji nego što su bili oni koji su 2005. pristigli na FPZG. Svakako smo stekli vrijedna iskustva koja će pomoći da se FPZG još bolje uređi odnosno standardizira te proširi programski. U tom smislu dobro će doći nova zgrada za koju postoje ozbiljne najave. S obzirom na ekonomsku krizu, nadam se da sve neće ostati samo na najavi.

LEVIJATAN: *Mislite li da bi trebalo osnovati fakultet na nekom drugom sveučilištu, ili makar specijalističke studije ili smjerove? Koliko bi to moglo/odmogle našem fakultetu?*

KURSAR: Osobno nisam protiv osnivanja studija političke znanosti na drugim našim sveučilištima. To se treba dogoditi. Međutim, nadaje se pitanje je li baš to ono što bi danas pomoglo/odmogle našem fakultetu? Po meni, takvo promišljanje dobrim dijelom pripada devedesetim godinama. Tada je ono što Mirjana Kasapović naziva „demetropolizacija“ u znanosti, a zapravo širenje visokoškolskih institucija na rubove države, bilo dio izgradnje nacionalne države. Danas je, međutim, na djelu svojevrsna europeizacija svega pa tako i visokog školstva. Ovim naravno ne tražim zapostavljanje nacionalne komponente nego samo nastojim upozoriti da je europeizacija fenomen koji traži prikladan odgovor svake nacionalne institucije pa tako i FPZG-a. Poteškoća je međutim u tome što europeizacija ne donosi samo suradnju („integraciju“) nego i suparništvo europskih sveučilišta u okviru sve jačih procesa marketizacije visokog obrazovanja. Sve to naravno važi i za političku znanost. Tako mi već možemo „osjetiti“ prisustvo nekih fakulteta iz okruženja (prije svega, beogradskog FPN, ljubljanskog FDV i na svoj način budimpeštanskog CEU-a). Područje bivše Jugoslavije moglo bi biti važno barem u sljedećih deset-petnaest godina. To kažem jer je to prostor na kojem smo i dalje razmjerno dobro pozicionirani i povezivanje je iz različitih razloga olakšano. S druge strane, tek treba odrediti dugoročnu strategiju kojom bi FPZG pronašao mjesto u „pravoj“ Europi. Zanimljivo je da naši studenti traže, a sve više njih već i uživa po godnosti koje nudi europski sveučilišni prostor.

LEVIJATAN: *Kakva je perspektiva politologa u RH danas, ili „sutra“ u EU?*

KURSAR: Politologe uvijek muči zapošljavanje i svi tijekom studija sa zabrinutošću postavljaju to pitanje. Na kraju se za većinu pronade mjesto. Uglavnom u državnoj i lokalnoj upravi, političkim strankama, tzv. nevladnim organizacijama, novinarstvu i poneki u srednjem obrazovanju. Kad je posrijedi EU, tu se otvara određena perspektiva za politologe koji bi djelovali kao stručno osoblje u njenim institucijama. Mislim da i tamošnje

lobističke organizacije mogu imati interesa za politolozima. Ipak, teško je određenije govoriti o tome što će EU donijeti prosječnim politolozima. Vjerojatno će oni sreću uglavnom i dalje tražiti u nacionalnim granicama.

LEVIJATAN: *Što mislite kako će se razvijati sama znanost, kako biste Vi sami željeli da se razvija?*

KURSAR: Ne bih imao ništa protiv da se politička znanost razvija unutar danas prevladavajuće doktrine metodološkog pluralizma koji omogućuje razmjernu ravnopravnost tzv. pristupa. To je bit tzv. post-bihevioralnog konsenzusa. Iako su današnja političko-ekonomska kretnja odnosno kriza liberalne globalizacije uzdrmala i čvršće odnosno paradigmatičnije znanosti, primjernice (makro)ekonomiju, vjerojatno će se nastaviti dominacija pozitivizma u političkoj znanosti. Međutim, za očekivati je da će doći do jačanja različitih interpretativnih postupaka u političkoj znanosti. Osobno bih to pozdravio.